

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS TIESNESIS

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

Satversmes tiesas tiesneša

Jāņa Neimaņa

ATSEVIŠĶĀS DOMAS

Rīgā 2020. gada 1. aprīlī

lietā Nr. 2019-10-0103

“Par Enerģētikas likuma 42.³ panta pirmās daļas (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2016. gada 7. martam) atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 64. un 105. pantam un Ministru kabineta 2008. gada 16. decembra noteikumu Nr. 1048 “Dabasgāzes piegādes un lietošanas noteikumi” 56., 58. un 87. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 64. un 105. pantam un Enerģētikas likuma 42.³ panta pirmajai daļai (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2016. gada 7. martam)”

1. Nepiekrītu Satversmes tiesas sprieduma 32.3.1. punktam, proti, tam, ka Ministru kabinets, izdodot 2008. gada 16. decembra noteikumu Nr. 1048 “Dabasgāzes piegādes un lietošanas noteikumi” 56. un 58. punktu, pārkāpis likumdevēja piešķirtā pilnvarojuma robežas, jo esot noteicis fiksētu un ar zaudējumu apmēru nesamērīgu kompensācijas apmēru. Noteikumu atbilstība likumdevēja pilnvarojumam un noteikumu atbilstība citām augstāka juridiska spēka tiesību normām, it īpaši samērīguma principam, ir divi dažādi noteikumu spēkā esības priekšnoteikumu elementi.

2. Pārbaudot, vai noteikumi ir leģitīmi, jāveic turpmāk norādītie secīgie soļi. Pirmkārt, tā kā saskaņā ar Satversmes 64. pantu likumdošanas tiesības ir vienīgi Saeimai un tautai Satversmē norādītajos gadījumos, pārbaudāms, vai Ministru kabinets ir izdevis noteikumus uz likumā ietverta pilnvarojuma pamata. Arī likumam pašam ir jāatbilst Satversmei, tostarp likumā ietvertajam pilnvarojumam jābūt pietiekami noteiktam un skaidram. Otrkārt, jāpārbauda, vai, izdodot noteikumus, ievērota procesuālā kārtība jeb noteikumu spēkā esības formālie kritēriji. To vidū ir noteikumu izdevēja kompetence, noteikumu izdošanas procedūra un prasības attiecībā uz noteikumu formu un izsludināšanu. Treškārt, pārbaudāms, vai noteikumu saturs ir tiesisks. Šīs pārbaudes ietvaros vispirms jāpārlicinās, vai noteikumi atbilst likumdevēja pilnvarojumam pēc sava satura, t. i., vai tie izpilda likumdevēja konkrēti noteikto uzdevumu. Visbeidzot jāpārbauda, vai noteikumu saturs atbilst citām augstāka juridiska spēka tiesību normām, it īpaši samērīguma principam. Tātad šie divi noteikumu normas tiesiskuma pamati tiek nošķirti; viens tiek izskatīts pēc otra un katrs atsevišķi.

3. Noteikumi uzskatāmi par atbilstošiem likumdevēja pilnvarojumam (deleģējumam), ja tie saturiski atbilst tam uzdevumam, kura izpildīšanai likumdevējs pilnvarojumu piešķīris. Piemēram, ja likumā ir noteikts pilnvarojums Ministru kabinetam regulēt mājputnu turēšanas kārtību, tad Ministru kabinets nevar regulēt suņu un kaķu turēšanas kārtību. Tātad ir pārbaudāms, vai īstenojas ar likumu noteiktajā pilnvarojumā ietvertās tiesiskā sastāva pazīmes.

Izskatāmajā gadījumā Saeima ar Enerģētikas likuma 42.³ panta pirmo daļu bija uzdevusi Ministru kabinetam noteikt kārtību, kādā energoapgādes komersants nosaka faktiski patērētās dabasgāzes daudzumu, kā arī kompensācijas apmēru un aprēķināšanas kārtību. Ministru kabineta 2008. gada 16. decembra noteikumi Nr. 1048 “Dabasgāzes piegādes un lietošanas noteikumi” atbilda šim uzdevumam,

jo noteica kārtību, kādā energoapgādes komersants nosaka faktiski patērētās dabasgāzes daudzumu, kā arī noteica kompensācijas apmēru un aprēķināšanas kārtību. Tādēļ nepiekrītu tam, ka Ministru kabinets šajā aspektā nav ievērojis likumdevēja pilnvarojumu.

4. Visbeidzot, noteikumi ir atzīstami par tiesiskiem, ja to saturs atbilst citām augstāka juridiska spēka tiesību normām, it īpaši samērīguma principam.
5. Tā kā Satversmes tiesa atzina 2008. gada 16. decembra noteikumu Nr. 1048 "Dabasgāzes piegādes un lietošanas noteikumi" 56. un 58. punktu par izdotiem ārpus likumdevēja piešķirtā pilnvarojuma, tā nepamatoti izvairījās no noteikumu normu atbilstības samērīguma principam detalizēta izvērtējuma, t. i., nepārbaudīja un neatspoguļoja sprieduma tekstā to, vai par nesamērīgām atzītās tiesību normas kalpo legītimam mērķim, ir piemērotas, nepieciešamas un samērīgas. Jānorāda, ka tādējādi Satversmes tiesa ir atkāpusies no samērā konsekventas un stabilas prakses noteikumu konstitucionalitātes izvērtēšanā. Tāpat šādas pieejas rezultātā nepamatoti par spēkā neesošu atzīts noteikumu 56. punkts, lai gan turpat iepriekš Satversmes tiesa tāda paša satura Enerģētikas likuma normu atzina par atbilstošu Satversmei. Satversmes tiesa arī nav sniegusi atbildi uz to, kāpēc individualizēta kompensācija būtu labāka alternatīva fiksēta apmēra kompensācijai un kā sistēmas operatoram tā būtu jānosaka, lai nepārkāptu tiesiskās vienlīdzības principu.
6. Nepiekrītu Satversmes tiesas sprieduma 34. punktam, proti, tam, ka apstrīdētās normas atzīstamas par spēkā neesošām no to izdošanas brīža attiecībā uz visām personām, kurām tās piemērotas tiesā. Pirmkārt, noteikumu normas nebija izdotas vispār bez likumdevēja pilnvarojuma (izņemot vienīgi daļu, ar kuru Ministru kabinets deleģēja patēriņa normu

noteikšanu pašam sistēmas operatoram). Otrkārt, atbilstoši Satversmes tiesas spriedumam tieši tajās privāttiesiskajās attiecībās, kurās stājies spēkā tiesas spriedums, tiesiskā stabilitāte ir mazāk nozīmīga nekā tajās, kurās patērētājs jau pirms tiesas procesa vai tā laikā ir atzinis sistēmas operatora prasību. Pēdējos gadījumos Satversmes tiesa apstrīdēto normu neatcēla ar atpakaļvērstu spēku. Tādējādi sanāk, ka tajās lietās, kurās sistēmas operatoram bija nepieciešams aizstāvēt savas aizskartās tiesības tiesā un tika izmantots publisks resurss valsts tiesas veidā, sistēmas operators bija sliktākā tiesiskajā situācijā nekā tajās lietās, kur panāca sava prasījuma izpildi jau pirms tiesas. Savukārt tad, ja par mērauklu kalpo tas, vai patērētājs ir cīnījies par savām subjektīvajām tiesībām, Satversmes tiesai bija jāievēro, ka patērētājam bija jāved šī cīņa tālāk par vispārējās jurisdikcijas tiesu un jāizmanto tiesības apstrīdēt noteikumu normu atbilstību Satversmei, kā to izdarīja pieteikuma iesniedzējs. Satversmes tiesas spriedumam nebija jārevidē jau noslēgtas privāttiesiskas attiecības, kurās stājies spēkā vispārējās jurisdikcijas tiesas spriedums un kurās privātpersona nav aizstāvējusi savas tiesības ar konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesā.

Tiesnesis

J. Neimanis